

BACHELOROPPGAVE

«Baksnakking + blikk + utestenging = jentemobbing?»

«Backbiting + glance + excluding = bitching?»

En kvalitativ undersøkelse om hva jenter i 9.klasse vet om jentemobbing i skolen, og hvilke tiltak de mener at lærere kan gjøre for å forebygge mobbing blant jenter i skolen

Synnøve Verlo & Silje Ingebrigtsen Sverdrup

Bacheloroppgave i pedagogikk og elevkunnskap

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Grunnskolelærerutdanning 5-10.

Emnekode: PE379

Veileder: Linda Moen Rebni

Innleveringsdato: 11.mai 2018

Antall ord: 10 445

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, §10.

Sammendrag

Formålet med oppgaven har vært å finne ut hva jenter i 9.klasse kan om jentemobbing, og hvilke tiltak de mener at lærere kan gjøre for å forebygge jentemobbing i skolen. Oppgaven er skrevet med bakgrunn i en kvalitativ undersøkelse basert på fire intervju som fremhever informantenes kunnskap om jentemobbing og tiltak mot jentemobbing skolen.

Resultatet i forskningsprosjektet viser at det er ulikt hvor mye kunnskap informantene har om temaet. Videre kan forskningen vår tyde på at det er et stort rom for å øke kunnskapen om jentemobbing og hvordan man kan ta tak i det, både hos jenter og lærere. Andre funn i forskningen vår peker mot at relasjonen mellom lærer og elev har stor betydning for om elevene tør å si ifra om mobbing. Jentemobbing kan være blikk, kroppsspråk og kommentarer som utenforstående vil oppfatte som vennlige, men som kan ha en annen betydning for den det er rettet mot.

Forskningen er basert på teori knyttet til temaet, hvor resultatene fra intervjuene blir satt opp mot teorien vi har brukt for å drøfte hva resultatene kan bety.

Forord

Denne bacheloren er skrevet av Synnøve Verlo og Silje Ingebrigtsen Sverdrup. Vi er studenter ved Høgskulen på Vestlandet avdeling Sogndal, og går 3. året på grunnskolelærerutdanningen 5-10 trinn.

Bachelorskrivingen har vært en prosess med mange spennende utfordringer. Vi har opplevd et samarbeid med mye glede og til tider noe frustrasjon. Etter mange timer og mye arbeid, har vi nådd målet vårt. Det har vært inspirerende å intervjuere jenter ved to ulike ungdomsskoler. Vi oppdaget at det var stor ulikhet i kompetansenivået rundt temaet hos jentene, og at lærernes innsats i forebyggingen mot jentemobbing er noe som absolutt bør settes i fokus og ses nærmere på.

Vi har fått god hjelp og støtte underveis i arbeidet, og vi ønsker derfor å takke:

Linda Moen Rebni for god veiledning, skrivetips og motivasjon.

Informantene som stilte opp som intervjuobjekt.

Magne Geir Verlo som støtte og korrekturleser.

Kim Sverdrup som støtte og korrekturleser.

Mona Ingebrigtsen Sverdrup som støtte og korrekturleser.

Avslutningsvis vil vi også takke hverandre for et tett og godt samarbeid denne våren. Hadde det ikke vært for gode ord, mye latter og sjokolade fra Freia og brownies fra Toro, så hadde arbeidet blitt mye tynge og vanskeligere enn hva det ble. Vi håper derfor at både Freia og Toro vil sponse oss med sjokolade og brownies når vi forhåpentligvis skal skrive master om et par år.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	2
1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Problemstilling og avgrensing	7
2.0 Teori	7
2.1 Mobbing	8
2.1.1 Forskjell på jente- og guttemobbing	8
2.2 Jentemobbing	9
2.2.1 Hvilke jenter er det som mobber, og hvorfor mobber de?.....	11
2.2.2 Hvordan avdekke mobbing blant jenter?.....	11
2.2.3 Hvordan bli kvitt jentemobbing?.....	12
2.3 Læringsmiljø	13
3.0 Metode	14
3.1 Kvalitativt forskningsintervju.....	15
3.2 Intervjuguide	15
3.3 Pilotintervju	15
3.4 Informantene.....	16
3.5 Gjennomføring av intervjuene	16
3.6 Transkribering – fra muntlig til skriftlig intervju	17
3.7 Styrker og svakheter i forskningsprosessen.....	17
3.7.1 Reliabilitet.....	18
3.7.2 Validitet	18
3.7.3 Etske hensyn.....	18
3.7.4 Feilkilder	19
4.0 Resultat og drøfting	20
4.1 Mobbing	20
4.2 Jentemobbing	23
4.3 Tiltak mot jentemobbing	26
4.4 Erfaringer.....	27
5.0 Oppsummering og avslutning	28
6.0 Referanseliste	31
6.1 Teori.....	31
6.2 Metode	33

7.0 Vedlegg	34
7.1 Vedlegg 1: Intervjuguide	34
7.2 Vedlegg 2: Samtykkeskjema for elever	35

1.0 Innledning

“Our culture refuses girls access to open conflict, and it forces their aggression into nonphysical, indirect, and covert forms” (Simmons, 2002, s. 3). Slik forklarer Rachel Simmons hva jentemobbing er og hvorfor det skjer. Vi vil i det følgende se nærmere på fenomenet jentemobbing.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Elevundersøkelsen for skoleåret 2017/2018 viser en økning i antall elever som blir mobbet i norsk skole. Undersøkelsen viser at jenter og gutter opplever å bli mobbet på ulike måter. “Jenter opplever mer indirekte mobbing ved å bli holdt utenfor og baksnakket på skolen, mens gutter opplever mer direkte fysisk mobbing som å bli slått, dyttet eller holdt fast” (Wendelborg, 2018, s. 10). Liv Skotheim og Anna Vågsland har skrevet en bok om jentemobbing der de påpeker denne forskjellen: “jentekonfliktene lager mindre lyd enn guttenes, men er like alvorlige” (2008, s. 6).

I Opplæringsloven av 1998, § 1-1 står det blant annet at: “... skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast”. Videre trekker kapittel 9a frem elevenes læringsmiljø, der § 9a-1 sier at “... alle elevar i grunnskolen og vidaregåande skolar har rett til eit fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring”. Lovverket sier med andre ord at ingen form for mobbing eller trakassering, hverken av lærere eller elever, skal bli tolerert. § 9a-3 sier at ledelsen og de ansatte har et lovpålagt ansvar for at dette opphører straks (Utdanningsdirektoratet, 2011).

Gjennom egen skolegang, samt praksis i utdanningen, har vi erfaringer med jentekonflikter og mobbing, hvor vi har sett at noen lærere synes det er vanskelig å håndtere jentemobbing. Denne erfaringen har derfor blitt grunnlaget for temaet i bacheloroppgaven vår, fordi vi ønsker å finne ut mer om hva jentemobbing er og hvordan jenter selv mener at lærere kan forebygge mobbing. I Elevundersøkelsen 2017/2018 oppgir 4,5% av alle jenter i 9.klasse at de har blitt mobbet gjennom å bli kalt stygge ting og ertet på skolen. Videre oppgir 3,2% av jentene i 9.klasse at de har blitt mobbet gjennom å bli holdt utenfor og baksnakket på skolen. Hos guttene har 4,0% opplevd å bli kalt stygge ting og ertet, og 2,1% har opplevd å bli holdt utenfor eller baksnakket på skolen. Videre oppgir 2,0% av guttene at de har blitt slått, sparket eller holdt fast på skolen, mens hos jentene ligger dette tallet på 1,0% (Wendelborg, 2018). Tallene viser altså at jenter og gutter opplever mobbing ulikt, og vi ønsker derfor å finne ut hva jenter selv tenker om jentemobbing.

Vi ønsker å få mer kunnskap om og innsikt i dette, da vi har en tanke om at noen lærere ikke vet eller er usikre på hvordan de skal håndtere den “usynlige” jentemobbingen, og at jenter ikke alltid selv vet hvor grensen for mobbing og erting går. Som snart nyutdannede lærere, ønsker vi med en egen forskning å få innsikt i hvordan vi kan observere og håndtere jentemobbingen når vi kommer ut i skolen.

1.2 Problemstilling og avgrensning

På bakgrunn av dette har vi formulert denne problemstillingen:

Hva vet jenter i 9.klasse om jentemobbing i skolen, og hvilke tiltak mener jenter at lærere kan gjøre for å forebygge mobbing blant jenter i skolen?

Målet med forskningen vår er å finne ut hva jenter kan om jentemobbing, og hvordan jenter selv mener at lærere kan forebygge mobbing. Vi synes det er interessant å se hvilket syn jenter har på jentemobbing, da vi opplever at det ofte er lærernes syn som blir framstilt i litteratur og forskning.

I forskningsprosjektet ser vi på teori om mobbing generelt for å få et grunnlag før vi går videre inn på forskjellene mellom jente- og guttemobbing. Deretter går vi i dybden på jentemobbing, hvor vi ser på hvilke jenter det er som mobber, og hvorfor de mobber, for så å se på teori om hvordan man kan avdekke og forebygge jentemobbing. Tilslutt i teoridelen ser vi på læringsmiljøet i klassen og hvordan det kan ha betydning for jentemobbing.

For å avgrense oppgaven har vi valgt å utelukke digital mobbing, fordi vi oppfatter digital mobbing som mer flytende når det gjelder hva som skjer på skolen og på fritiden. Vi ønsker å skaffe oss en forståelse av hvilke erfaringer jenter har med mobbing i skoletiden, uten bruk av digitale hjelpemiddel.

2.0 Teori

I dette kapittelet vil vi først ta for oss en generell definisjon av mobbing, før vi ser på forskjellen mellom jente- og guttemobbing. Deretter tar vi for oss jentemobbing, og videre et avsnitt om læringsmiljø.

2.1 Mobbing

En felles definisjon av mobbing er “gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing” (Elevundersøkelsen 2013; Wendelborg 2014, s. 5; Olweus & Roland, 1983, s. 3). Mobbing blir også definert som uvennlige eller aggressive handlinger med intensjon om å skade andre, der handlingene skjer over tid (Myklebust, 2015; Roland, 2014). Utdanningsdirektoratet (2016) og Barneombudet (ukjent årstall) beskriver mobbing som for eksempel å bli baksnakket, å få spredd et rykte om seg, å få sårende eller stygge meldinger, bilder og videoer, å bli dyttet eller slått, å bli frosset ut eller å bli truet.

Det er viktig å merke seg at en enkelt episode kan ha det samme mønsteret som gjentatte hendelser, spesielt for noen som ser hendelsen utenfra og ikke vet om det er et engangstilfelle eller om det har skjedd flere ganger. For mobbeofferet er det en viktig forskjell på én hendelse og mange hendelser: gjentatt plaging forteller noe mer og dypere, nemlig at dette er en permanent situasjon (Roland & Vaaland, 1995). I dette ligger bruk av trusler, og en mobbeepisode blir ofte avsluttet med at den som mobber lover offeret at det kommer mer (Roland, 2014). Roland viser i boken *Mobbingens psykologi* til Olweus og Sullivan som skriver at det ikke er i klasserommet mobbingen gjør sitt utslag. Den skjer i størst grad i garderobes, korridorer og i skolegården (2014).

I en allmenn definisjon av mobbing kan mobbing utføres av en gruppe eller av en enkeltperson (Smith, 2005). Et kjennetegn på mobbing er forskjellen i styrkeforholdet mellom den som mobber og den som blir mobbet. Den som blir mobbet har ofte vanskelig for å forsvare seg - både fysisk og sosialt (Myklebust, 2015; Olweus & Roland, 1983). Dermed fremstår mobbingen som en maktdemonstrasjon fra mobberens side, og nettopp dette er en viktig drivkraft bak mobbing (Myklebust, 2015).

2.1.1 Forskjell på jente- og guttemobbing

Man kan dele mobbing inn i direkte og indirekte mobbing. Direkte mobbing er kjennetegnet av fysiske og høylytte angrep, som slag, spark, dytting, lugging og nedsettende kommentarer (Myklebust, 2015; Roland, 2014). Professor i psykologi ved Universitetet i Bergen, Dan Olweus, sier at mobbing med fysiske innslag er vanlig blant gutter, men relativt sjeldent hos jenter (Skotheim og Vågsland, 2008).

Jenter bruker den indirekte metoden, som er kjennetegnet av stygge blikk, rykter, intriger, manipulering, latter og utfrysing (Skotheim og Vågsland, 2008). Man må likevel merke seg at grensen mellom direkte og indirekte mobbing kan være flytende. Ved direkte mobbing kan de fysiske plagemetodene bli forsøkt holdt skjult, og ved indirekte plagemetoder kan man også bli angrepet fysisk (Myklebust, 2015).

Selv om forskning viser at gutter mobber mest fysisk, og jenter mest skjult, betyr ikke det at gutter ikke kan baksnakke og utestenge, eller at jenter ikke kan slåss (Skotheim og Vågsland, 2008). Hos begge kjønn er det vanlig å bruke den verbale formen for mobbing. Det dreier seg om ord som svir, og å karakterisere mobbeofferet på en negativ måte, gjerne ved bruk av bemerkninger som er morsomme (Roland, 2014).

Professor ved Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger, Erling Roland, skriver at det er mer tabubelagt og normativt belastende for jenter å være aggressive eller stygge med andre, enn det er for gutter. Dette påvirker hvordan jenter og gutter mobber. Roland mener at dette er grunnen til at gutter bruker mer fysiske virkemiddel når de plager andre, mens jenter bruker utfrysing og "distansemobbing". Gutter er opptatt av posisjon og makt, mens jenter ser på relasjoner og nærhet som viktig (Skotheim og Vågsland, 2008).

2.2 Jentemobbing

Rachel Simmons snakker om jentemobbing som usynlige former for mobbing, gjennom "nonverbal gesturing, ganging up, behind-the-back talking" og "nice-in-private and mean-in-public friends" (Simmons, 2002, s. 262).

Kari Myklebust trekker frem at jenter som mobber er flinke til å holde det skjult ved å fremstå som flinke, snille og pliktoppfyllende. Dette stempelet gjør det vanskelig å forstå at disse jentene kan være mobbere bak fasaden. Mobbeofrene blir sjelden trodd, fordi de voksne sitter med en «snill-pike»-oppfattelse. Dette fører til at mobbeofrene vender skylden mot seg selv, og kan få konsekvenser som depresjoner og spiseforstyrrelser (2015). De opplever samtidig å miste tilliten og bli mer mistenksomme til andre mennesker (Stangeland, 2006). Når jenter i tillegg velger ut sine egne venninner som offer, blir det enda vanskeligere for utenforstående å forestille seg (Myklebust, 2015). Edward Burnett Taylor sier at jentemobbing befinner seg i gråsonen mellom vennskap og mobbing - tre jenter som var bestevenninner, kan plutselig gå sammen to mot én og bli til sistemanns verste fiender (Skotheim og Vågsland, 2008). Nære venninner vet godt når, hvor og

hvordan man best kan ramme offeret - de vet hva som sårer mest. Indirekte mobbing synes ikke utenpå, men setter dype spor på innsiden. Den bærer preg av psykisk karakter (Skotheim og Vågsland, 2008). "Jentemobbing er mobbing på lik linje med annen mobbing, men at vi ikke ser den så godt" (Skotheim og Vågsland, 2008, s. 8).

Den mest vanlige formen for mobbing hos jenter er utfrysning. Utfrysning forutsetter at mobbeofferet ønsker å være sammen med den som mobber, fordi man vil fjerne en person fra fellesskapet ved hjelp av sårende metoder. Mobbeofferet er deltaker, eller får inntrykk av å være deltaker, i et fellesskap, men blir så ekskludert fra det. Virkemidlene som blir brukt er vanskelig å oppdage for utenforstående, da de består av blick og smil som en lærer vil oppfatte som normalt i venneflokken (Roland, 2014; Nærbø, 2011).

For jenter er relasjoner og nærhet viktig, og derfor bruker de både bevisst og ubevisst det å avbryte vennskap som en trussel eller sanksjon (Skotheim & Vågsland, 2008). Jens Nærbø skrev i Tidsskriftet for psykisk helsearbeid at jenter i 12-15 årsalderen mobber hverandre verbalt gjennom beskyldninger om seksuell "løsaktighet", samt ved å spre rykter om dette. Nærbø trakk også frem at i tillegg til utfrysning og ryktespredning, bruker jenter baksnakking som metode (2011). Skotheim og Vågsland skriver at jenter mobber jenter i samme klasse, fordi de kjenner hverandre godt, de er lettere å manipulere, og man har alltid kontroll over det som skjer (Skotheim og Vågsland, 2008).

At jenter mobber i det skjulte, gjør at det i mindre grad fanges opp av forebyggende tiltak. Det har i liten grad vært forsket på jenters mobbekultur, da forskningen har fokusert på guttemobbing. En konsekvens av dette er at jentemobbing mangler et eget fagspråk (Risidal, 2006). Det er først i løpet av de siste ti årene at det har blitt gjort forskning på området, og man har tatt i bruk begrepet jentemobbing. En annen konsekvens av sen forskning er at den ikke har nådd lærere og foreldre på samme måte som den har nådd forskerne. Dette blir sett på som én forklaring på hvorfor lærere har problemer med å håndtere mobbingen, og at foreldre ikke vil innse realiteten om at egne barn kan vise en annen type oppførsel hjemme enn på skolen (Skotheim og Vågsland, 2008). Skotheim og Vågsland skriver at begrepet jentemobbing kan være et synliggjørende verktøy for de "uskyldige" hendelsene blant jenter, som for eksempel rykter og at invitasjonen til bursdagsfesten "forsvant" på veien (2008).

Skotheim og Vågsland forklarer at jentemobbing ofte blir forvekslet med erting og konflikt. Det blir ofte stilt spørsmål ved hvor grensen mellom litt baksnakking, en ufin kommentar og mobbing går. I en konflikt er begge parter jevnbyrdige. De har samme status og like mye eller lite makt, noe som

skiller seg fra mobbing der partene ikke er jevnbyrdige. Forskjellen på mobbing og “snill” erting ligger i motivet bak, og hvor trygg man er på den som kommer med utsagnet. Det har noe å si om det er dine søsken som sier ufine ting til deg, eller om det er en person som du vet at ikke liker deg (2008). Ifølge Rosalind Wiseman er det “snill” erting når den som ertes er en person du føler liker deg, når du føler at tanken bak ertingen er god, og at den opphører dersom du ikke liker den (Skotheim & Vågsland, 2008).

2.2.1 Hvilke jenter er det som mobber, og hvorfor mobber de?

Christina Salmivalli har forsket på jentemobbing i Finland og Norge, og skriver at jenter som mobber ofte er ressurssterke og populære - både blant elever og lærere (Skotheim og Vågsland, 2008). Jenter som mobber er ofte uformelle ledere med mye makt, noe som påvirker effekten av mobbingen - dess mer makt, dess større effekt. Baksnakking og ryktespredning er bare et effektivt virkemiddel for jenter med en viss status (Skotheim og Vågsland, 2008).

Ifølge Salmivalli er det å heve sin egen status, og å bli sett og beundret i vennegjengen et generelt motiv for all mobbing. Salmivalli skriver at flere forskere relaterer mobbing til “vennskapssjalousi” og relasjonsbasert stress. Det kan være frykt for å miste en venn eller status i gruppen (Skotheim og Vågsland, 2008). Valerie E. Besag skriver at én årsak til at jenter mobber kan være behovet for å “være med” og å få bekreftelse av andre. I mange jentegrupper foregår det en konstant evaluering av hvem som er inkludert og ekskludert i gruppen. Den evige evalueringen oppleves som stressende, og blir ofte en kilde til mobbing. Som følge av at vennskapsbåndene er så viktige, blir trusselen om utestenging så stor (Skotheim og Vågsland, 2008).

2.2.2 Hvordan avdekke mobbing blant jenter?

Jentemobbing kan være vanskelig å avdekke, fordi den som nevnt blir utført av venninner, og skjer gjennom blikk som kan være vanskelig å oppfatte som mobbing for utenforstående. I lærerens arbeid mot mobbing, trekker Myklebust frem metoder som observasjon, spørreskjema og mobberelaterte samtaler. Et spørreskjema er effektivt og gir en rask indikasjon på den mobbingen som foregår. I tillegg kan man spørre mange elever på samme tid. Man må likevel merke seg at spørreskjema ikke er noen garanti for at all mobbing kommer frem, da det er flere faktorer som medvirker til at nødvendig informasjon gjerne ikke kommer frem. Eksempelvis kan elevene misforstå spørsmålene. Spørreskjema bør derfor kombineres med andre metoder, som observasjon. Ved observasjon kan man tidfeste og skrive ned mobbeepisoder, slik at man har konkrete eksempler å vise til ved en konfrontasjon. Spørreskjema og observasjon kan man kombinere med mobberelaterte samtaler.

Dette skjer ved at kontaktlærer har samtale med jentene i klassen for å bekrefte eller avkrefte mistanke om mobbing. Individuelle samtaler kan gi læreren flere pekepinner på situasjonen i klassen, hvordan jentene ser på klassemiljøet, samt hvordan hver enkelt opplever sin egen situasjon (Myklebust, 2015).

Foreldreutvalget for grunnopplæringen skriver at barn som blir mobbet plutselig kan vise store forandringer i atferden. Det kan være at barnet ikke vil gå på skolen, enten ikke i det hele tatt, eller bare på bestemte dager, eller at det klarer seg dårlig på skolen. Andre endringer kan være at barnet slutter på fritidsinteresser og blir innelukket, at det mister selvtillit, at det blir lett irritert eller mobber sine søsken, eller at sove- og spisevanene endrer seg (FUG, ukjent årstall).

2.2.3 Hvordan bli kvitt jentemobbing?

For å få slutt på jentemobbing, trekker Salmivalli frem viktigheten av å bevisstgjøre elevene på hvor skadelig mobbing er, og hvor lett det er å bli manipulert. Dersom man hører et rykte, bør man identifisere situasjonen og snu den til noe positivt, for eksempel ved å trekke frem positive sider ved den som blir baksnakket (Skotheim og Vågsland, 2008). Hun påpeker også at for å få slutt på den usynlige mobbingen, må man ta tak i gruppedynamikken. Man må ikke bare gå etter mobberer, men også "forsterkerne". Det er de som ler og er med uten å direkte delta. Videre må man henvende seg til de jentene som forsvare mobbeofrene. Det er viktig at man får disse til å våge å stå enda mer opp mot mobberne (Stangeland, 2006).

Olweus peker på at systematisk, forskningsbaserte tiltak over tid i skolen kan være med på å bekjempe jentemobbing. Dette krever bevisste og engasjerte voksne. Han viser til gode inspeksjonsrutiner, og bruk av klasse- og skoleregler mot mobbing som regelmessig blir fulgt opp i klassemøter (Skotheim og Vågsland, 2008).

Roland viser til viktigheten av samarbeid mellom *forebygging av mobbing* og *tiltak mot mobbing*. Et godt klassemiljø, god klasseledelse og gode relasjoner vil være forebyggende mot all type mobbing. Han påpeker likevel at det kan være vanskeligere å forebygge og løse mobbesaker som kun har jenter involvert. For å motvirke jentemobbing foreslår Roland å bevisstgjøre jentene på det rasjonelle spillet. Han mener at det kan føre til at de forstår hva de gjør, eller at de som ser på tørr å korrigere og si ifra (Skotheim og Vågsland, 2008).

Skotheim og Vågsland har laget en liste med strategier som kan være en begynnelse på slutten på jentemobbing. En strategi blir kalt *taushet er ikke gull*, og handler om å snakke om mobbing, uansett.

Det gjelder også tilskuerne til mobbing. Man må gjøre dem bevisst på at de kan stoppe mobbing ved å si ifra når de ser en situasjon eller hører rykter. En annen strategi er å *sette baksnakking på timeplanen*. Lærerne trenger mer kunnskap om jentemobbing, slik at de tar jentemobbing på alvor. Alle trenger en heilagjeng i livet, og en av strategiene i boken er å *søke støttespillere*. Det handler om å finne noen som tror på deg, og som vil støtte deg når du møter motstand. En annen strategi handler om å *være seg selv*, og ikke la seg påvirke og manipulere av andre til å bli noe man ikke er. Videre sier en strategi at *den som tier, samtykker. Ned fra tribunen*. Her handler det om å få tilskuerne til mobbing, de som ser mobbingen, men ikke tør å gjøre noe med den, til å vise hva de faktisk syntes om mobbing. Den siste strategien som nevnes her er at klasser består av et mangfold av individer, alle er forskjellige. Man må derfor både personlig og i klassen *heve takhøyden* for personer som er ulike seg selv. Når det er rom for at alle får utfolde seg, vil rommet for mobbing krympe (Skotheim & Vågsland, 2008).

2.3 Læringsmiljø

Utdanningsdirektoratet forklarer læringsmiljø som “de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevens læring, helse og trivsel” (2017). Thomas Nordahl skriver om ni forhold som er vesentlige faktorer i læringsmiljøet. Den første faktoren handler om lærerens evne til å være en leder for klassen. Til dette knytter Roland lærerens evne til å gripe inn (2014). Videre nevnes relasjonen mellom elev og lærer, relasjoner mellom elever, bruk av regler i skolen, og sosial kompetanse i læringsmiljøet - altså hvilken kompetanse som blir etterspurt og verdsatt. Skolens kultur og ledelse, mobbing, forventninger til elevene, og samarbeid mellom hjem og skole vil også påvirke læringsmiljøet (Roland, 2014).

I Stortingsmelding nr. 22 (2010-2011) er det dokumentert at lærerens arbeid som leder av klassen er den enkeltfaktoren som har størst betydning for læringsmiljøet (Ogden, 2015). At læreren har stor betydning for læringsmiljøet kommer også frem hos Bergkastet et al. som knytter det til to kompetanseområder hos læreren. Det ene handler om å kunne etablere positive relasjoner til elevene sine. Gjennom undersøkelser har man sett at det er en sammenheng mellom hvordan elevene opplever sin relasjon til læreren og omfanget av problematferd i en elevgruppe. Læreren må være interessert i elevene også utenfor skolen, for eksempel ved å vise nysgjerrighet for interessene deres. Det andre kompetanseområdet handler om å være en tydelig leder ved å sørge for at undervisningsaktivitetene blir gjennomført, og samtidig ivareta de relasjonene man har etablert til elevene (2012).

Ved bruk av *proaktivt* og *reaktivt* perspektiv kan læreren forebygge problematferd i klassen. Et proaktivt perspektiv handler om hva man kan gjøre før et problem oppstår. Eksempelvis vil etablering av rutiner og regler, tydelig ledelse, og oppmerksomhet rettet mot positiv atferd, være en del av et forebyggende arbeid mot at elever tar dårlige valg og bryter regler. Det reaktive perspektivet handler om hvordan læreren reagerer når elever bryter reglene i gruppen (Bergkastet et al., 2012).

Bergkastet et al. foreslår i sin bok en verktøykasse med ulike metoder som en lærer kan bruke i arbeidet med elevenes læringsmiljø. En metode handler om elevsamtalen. Samtalen er en målrettet måte å gi positiv oppmerksomhet på, og det er en god mulighet for læreren til å sette seg inn i og forstå bakgrunnen for elevenes handlinger. Samarbeid med hjemmet er også en metode. Det danner grunnlaget for at det positive læringsmiljøet skal lykkes. Elevenes prestasjoner på skolen henger sammen med hvordan læreren involverer foreldrene i læringsarbeidet, både hjemme og på skolen (2012).

3.0 Metode

Når man utarbeider en studie er det viktig å bruke kunnskap basert på forskning. Dette gjør man ved hjelp av en metode, hvor den metoden man velger er et redskap for forskningen man driver med (Larsen, 2017). En metode er en fremgangsmåte for å innhente ny kunnskap, og å få svar på spørsmål innenfor det feltet man forsker på. "Metodene dreier seg om hvordan man innhenter, organiserer og tolker" (Larsen, 2017, s. 17). Sigmund Grønmo definerer metode slik: "metodene angir hvordan vi skal fremskaffe kunnskapen og utvikle teoriene, og hvordan vi skal sikre at kunnskapen og teoriene oppfyller kravene til vitenskapelig kvalitet og relevans på det aktuelle fagområdet" (Grønmo, 2016, s. 38).

Hensikten med forskningsprosjektet vårt har vært å undersøke problemstillingen:

Hva vet jenter i 9.klasse om jentemobbing i skolen, og hvilke tiltak mener jenter at lærere kan gjøre for å forebygge mobbing blant jenter i skolen?

I dette kapittelet skal vi gjøre rede for hvilke metodiske valg som ble gjennomført med hensyn til problemstillingen.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju

Vi har valgt å finne svar på problemstillingen vår ved hjelp av kvalitativ metode i form av intervju. Den kvalitative metoden lar oss gå i dybden på det temaet vi ønsker å forske på, og er utviklet for å få en bedre forståelse av individer (Malt, 2015). Ann Kristin Larsen forklarer at det kvalitative intervjuet skal hjelpe forskeren med å få innsikt i personers erfaringer, meninger og følelser. For oss er det interessant å gå inn på de enkelte elevenes kompetanse og meninger på området. Det ville vært lite hensiktsmessig å bruke kvantitativ metode i form av spørreundersøkelse, da det ikke ville gitt oss den utdypingen som vi ønsker innenfor dette temaet (2017).

I forskningen vår valgte vi å bruke en semistrukturert intervjuform. Dette er en intervjuform som ofte bruker en fleksibel intervjuguide, altså en intervjuguide med ferdige spørsmål som er fleksible i forhold til rekkefølge og oppfølgingsspørsmål (Larsen, 2017). Med tanke på at vi hadde liten erfaring med intervju fra før, valgte vi den semistrukturerte intervjuformen, fordi den er så fleksibel. Vi utarbeidet en intervjuguide med muligheter for å stille oppfølgingsspørsmål der vi måtte ønske det, og hvor det var mulig at informanten kunne legge ut om temaet.

3.2 Intervjuguide

Steinar Kvale og Svend Brinkmann skriver at man skal utføre intervju på grunnlag av en intervjuguide (2015). Da problemstillingen vår var formulert, startet vi arbeidet med intervjuguiden (vedlegg 1). Spørsmålene tok utgangspunkt i temaet og problemstillingen vår. Intervjuguiden ble utformet for at vi skulle ha en oversikt over feltet vi undersøkte, og for at vi skulle klare å holde en rød tråd gjennom intervjuet (Larsen, 2017).

Forskningsprosjektet handler om jentemobbing på skolen, med fokus på 9.trinn. Derfor var det viktig å tenke nøye gjennom hvordan vi skulle utforme intervjuguiden, da det kan være vanskelig for jenter å snakke om mobbing, blant annet fordi de er midt i puberteten. Kvale og Brinkmann skriver at "det er viktig å bruke alderstilpassende spørsmål" (2015, s. 175). Derfor var det viktig å utforme spørsmålene slik at informantene forstod dem, og ikke ble såret, samtidig som de ville gi oss svar på problemstillingen.

3.3 Pilotintervju

Pilotintervjuet ble gjennomført for å kontrollere om spørsmålene vi hadde utformet ga oss den informasjonen vi ønsket og om de var gode. Når vi i denne sammenheng snakker om gode spørsmål,

tenker vi på spørsmål som er forståelige, åpne og gir informanten mulighet til å komme med den informasjonen den selv ønsker rundt temaet. Pilotintervjuet ble utført på en medstudent, da det bør være en viss likhet mellom informanten i pilotintervjuet og informantene i studien. Informanten i pilotintervjuet var noe eldre enn informantene i forskningsprosjektet, men Grønmo skriver at også fagfolk eller andre med innsikt og erfaring kan være relevante å bruke under pilotintervjuet (2016). Medstudenten ga beskjed dersom noe var uforståelig eller vanskelig, eller dersom vi la for mange føringer for svarene. Tilbakemeldingene fra medstudenten gjorde at vi kunne gjøre forbedringer i intervjuguiden før intervjuene.

Pilotintervjuet var også en kontroll av det teknologiske utstyret vi skulle bruke til lydopptak, som i denne sammenhengen var en mobiltelefon. Vi brukte også pilotintervjuet til å fordele oppgaver til selve intervjuet, da den ene skulle stille spørsmål, og den andre skulle notere blant annet kroppsspråk, stemmeleie og tonefall hos informantene.

3.4 Informantene

Informantene ble tilfeldig valgt fra to ulike skoler i Sogn og Fjordane. Valget av skolene var tilfeldig. Vi sendte mail til ulike ungdomsskoler i fylket, og tok nærmere kontakt med de som sa ja til å delta i forskningsprosjektet. Det ble plukket ut til sammen fire jenter fra de to skolene. Siden elevene var under 18 år og ifølge Barne- og familiedepartementet regnes som barn (2003), måtte de få godkjenning av foresatte for deltakelse i forskningsprosjektet. Dette blir sett mer på under etiske hensyn.

3.5 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble utført på de aktuelle skolene. Vi ble møtt av læreren til informantene, og deretter vist til klasserommet hvor vi presenterte oss. Vi forklarte forskningsprosjektet til informantene, og hvordan intervjuene ville foregå, før vi startet intervju med en og en informant.

Intervjuene ble tatt opp som lydfil på en mobiltelefon, og hvert opptak ble navngitt med et tall. Før vi startet intervjuene, fikk informantene beskjed om at lydopptaket ville bli slettet etter at forskningsprosjektet var ferdig. Dette for å beholde anonymiteten til informantene, og unngå at materialet kunne spores tilbake til noen av informantene. Ved siden av lydopptaket noterte vi hvordan informantene reagerte på spørsmålene. Slik kunne vi se om det var endring i kroppsspråket og stemmebruken underveis i intervjuet. På denne måten fikk intervjueren tid til å fokusere på

informanten og få god kontakt med henne. Intervjuet ble dermed preget av dialog - noe vi ønsket på forhånd.

Ved hvert spørsmål fikk informanten god tid til å tenke seg om før hun svarte. Dette følte vi var hensiktsmessig med tanke på temaet og aldersgruppen i forskningsprosjektet. Dersom informanten ikke klarte å svare, omformulerte intervjueren spørsmålet slik at det ble enklere å forstå. Ved raskt svar på spørsmål, stilte intervjuer oppfølgingsspørsmål eller gikk videre.

Lengden på intervjuene varierte i stor grad, da det var ulikt hvor mye informantene visste og hvor mye de ville dele av egne erfaringer. Intervjuene ga oss totalt 20 sider med transkribert tekst.

3.6 Transkribering – fra muntlig til skriftlig intervju

Da intervjuene skulle transkribes fra muntlig til skriftlig form, ble de strukturert slik at de egnet seg bedre for analyse. Vi samlet svarene til informantene under det aktuelle spørsmålet. På denne måten ble det enklere å få oversikt over materiale som var strukturert i tekstform, og struktureringen i seg selv var starten på analysen (Kvale & Brinkmann, 2015).

Vi startet med å transkribere intervjuene da vi var ferdig med å intervju alle informantene. Dermed hadde vi intervjuene friskt i minne, og kunne lettere huske hva informantene hadde sagt. Kvale og Brinkmann skriver at transkripsjon av et intervju er avhengig av kvaliteten på lydopptaket og transkribererens skrivehastighet. På grunn av god lyd kvalitet og relativt høy skrivehastighet gikk transkriberingen raskere enn forventet (2015).

Ved transkripsjon av muntlig intervju vil stemmeleie, intonasjon, åndedrett og andre fysiske kommunikasjonsmåter gå tapt (Kvale & Brinkmann, 2015). Vi valgte likevel å overføre intervjuene fra muntlig til skriftlig form.

3.7 Styrker og svakheter i forskningsprosessen

I en forskningsprosess er det viktig å få svar på spørsmål som er relevante for problemstillingen. I dette avsnittet vil vi derfor ta for oss styrker og svakheter som kan ha hatt innvirkning på analysen av datamaterialet. Vi skal også se på faktorer som kan ha påvirket reliabiliteten og validiteten i forskningsprosjektet, samt eventuelle feilkilder og etiske hensyn vi måtte ta stilling til under arbeidet.

3.7.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om påliteligheten til datamaterialet som er innsamlet (Grønmo, 2004). Line Christoffersen og Asbjørn Johannesen skriver at et grunnleggende spørsmål i all forskning er hvor pålitelig dataen er. De skriver også at reliabiliteten i hovedsak handler om hvordan data blir samlet inn, bearbeidet og benyttet (2012). At vi i vårt forskningsprosjekt benyttet lydopptak på intervjuene, styrket reliabiliteten da vi på denne måten hadde kontinuerlig tilgang til dataen vi hadde innhentet. Siden vi intervjuet fire jenter fra to forskjellige skoler i samme fylket, viser funnene våre bare en liten del av virkeligheten, og vi kan derfor ikke generalisere resultatene vi fikk til å gjelde alle jenter i 9.klasse.

Kvale og Brinkmann skriver at reliabiliteten til informasjonen som innhentes ved intervju av barn, kan være kritisk i forbindelse med vanskelige tema som blant annet mobbing, vold og overgrep. Barn kan ha vanskelig for å snakke med fremmede om vonde opplevelser, og de kan dermed la seg lede av spørsmålene som stilles. Dette kan gi upålitelig eller misvisende informasjon (2015).

3.7.2 Validitet

Validitet handler om datamaterialets gyldighet i forhold til problemstillingen som skal belyses. Dersom datainnsamlingen resulterer i relevant data for problemstillingen er validiteten høy (Grønmo, 2004). Thorleif Lund forklarer at man ikke må oppfatte validitet som noe absolutt - som om data er valide eller ikke. Det er bare et kvalitetskrav som bør være tilnærmet oppfylt (1996). For å sikre høy validitet i forskningsprosjektet vårt, var det viktig at vi samlet inn data som var relevante for problemstillingen vår. Vi hadde derfor temaet og problemstillingen som utgangspunkt for alle spørsmålene i intervjuguiden vår.

3.7.3 Etske hensyn

Olav Dalland skriver at etiske hensyn handler om mer enn bare å følge regler (2012). Vi må derfor tenke gjennom de etiske utfordringene som forskningen vår medfører, og hvordan disse kan håndteres. Han sier også at etiske retningslinjer og ordentlig bruk av personopplysninger er en forutsetning for forskning, men også «for å ivareta et godt forhold til de menneskene som stiller opp med sine erfaringer og opplevelser» (Dalland, 2012, s. 95). Det som er viktig å gjøre rede for i et forskningsprosjekt er alder, kjønn, utdanning og den sosiale bakgrunnen til informantene, ikke hva de heter og hvilken adresse de har (Dalland, 2012).

Da problemstillingen ble utformet, så vi raskt at informantene var under 18 år og dermed måtte ha godkjenning fra foresatte for å delta i forskningsprosjektet, jamfør Barnekonvensjonen (2003). Vi tok en test på nettsiden til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for å se om forskningsprosjektet måtte meldes inn. Testen viste at vi ikke trengte å melde det inn, da vi ikke skulle behandle personopplysninger. Videre utformet vi et samtykkeskjema til informantene og deres foresatte (vedlegg 2). Ved utlevering av samtykkeskjemaet, fikk informantene også informasjon om hva forskningsprosjektet handlet om. Der stod det blant annet at elevene hadde rett til å trekke seg fra deltakelse når som helst, uten at det skulle føre til negative konsekvenser for dem (Dalland, 2012).

Ved starten av hvert intervju ble det presisert at lydopptakene ville bli slettet etter fullført prosjekt. Det ble også informert om at informantene kunne si pass på spørsmål, og at spørsmålene ikke hadde noen fasitsvar. For å beholde anonymiteten til informantene, blir de omtalt som *informant 1, 2, 3 og 4* videre i forskningsprosjektet.

3.7.4 Feilkilder

I et kvalitativt forskningsprosjekt er det vanskelig å unngå feilkilder. Informantene kan gi feilaktig informasjon fordi de ikke husker, eller fordi de har fortrent hendelser de har opplevd i virkeligheten. Grønmo forklarer at informantene kan gi misvisende opplysninger om egne meninger og handlinger for å sette seg selv i et bedre lys (2016). Dette kan særlig skje dersom intervjuet handler om "forhold som er kontroversielle, belastende og avvikende ut fra dominerende sosiale normer" (Grønmo, 2016, s. 173).

Feilkilder som kunne forekomme i intervjuene våre var blant annet at informantene ønsket å sette seg selv i et bedre lys ovenfor oss som intervjuere. Grønmo skriver at et typisk problem ved intervju er at informant og intervjuer misforstår hverandre, og at man dermed ikke får tilgang til all den relevante informasjonen informanten sitter med. Dette kan være med på å svekke datamaterialets kvalitet (2016).

En annen typisk feilkilde som kunne forekomme i intervjuene, var at den som intervjuet stilte ledende spørsmål hvor et bestemt svar var forventet (Grønmo, 2016). Dette prøvde vi å unngå ved å endre på intervjuguiden etter at pilotintervjuet var gjennomført. Intervjuet kunne også vært utformet annerledes dersom teoridelen hadde vært ferdig utarbeidet før intervjuguiden ble laget. Dette kan ses på som en svakhet i forskningsprosjektet, da spørsmålene kanskje ville hatt et annet fokus dersom vi hadde hatt mer teoretisk bakgrunnskunnskap.

Den feilkilden vi ser på som størst i vårt forskningsprosjekt er vår kjennskap til informantene ved den ene skolene. Informantene går i en klasse som har vært preget av jenteproblematikk siden barneskolen, noe vi var klar over. Dette kan ha vært en utfordring, fordi vi som intervjuere på forhånd hadde gjort oss opp en mening om hva informantene kom til å svare på spørsmålene. For det andre kan informantene ha ønsket å framstå som pliktoppfyllende og snille jenter. Videre kan informantene ha følt seg truffet eller angrepet av spørsmålene om jentemobbing, selv om vi før intervjuet presiserte spørsmålene ikke var rettet mot noen. Vi ønsket bare å finne ut hva jenter i 9.klasse vet om jentemobbing.

4.0 Resultat og drøfting

I dette kapittelet skal vi presentere resultatene som kom frem av våre data. Vi vil drøfte resultatene opp mot relevant teori, hvor utgangspunktet ligger i å besvare problemstillingen vår:

Hva vet jenter i 9.klasse om jentemobbing i skolen, og hvilke tiltak mener jenter at lærere kan gjøre for å forebygge mobbing blant jenter i skolen?

Vi har valgt å dele resultat og drøfting inn i tre deler: *mobbing, jentemobbing og tiltak mot jentemobbing*. Dette blir gjort for å skape en god oversikt over de ulike delene, da de samler de overordnede temaene fra teorien og intervjuene. Vi presenterer først resultatene fra informantene, deretter hva teorien sier i forhold til informantenes svar, og tilslutt hvordan vi forstår det som kommer frem.

4.1 Mobbing

Vi startet intervjuene med å spørre informantene om hva de tenkte på da vi sa ordet *mobbing*. Dette gjorde vi for å få en myk start på intervjuet, og samtidig få en pekepinn på hva informantene kunne om temaet. Alle de fire informantene svarte at mobbing er å utføre stygge handlinger mot andre, og at det er én eller flere personer mot én person. Informant 1 og 2 forklarte også at mobbing kunne være vold mot andre. Informant 3 hadde en annen assosiasjon til ordet mobbing: "jeg tenker vel egentlig først på jentemobbing og drama, og krangling og sånne ting".

Videre ble informantene spurt om hvordan de ville forklart mobbing til en person som ikke vet hva det er. Her svarte alle de fire informantene at det er noe som skjer gjentatte ganger, mens informant

1 og 4 la til at de ville forklart mobbing som det å være stygge med hverandre, enten fysisk eller psykisk. Informant 3 ville i tillegg forklart forskjellen mellom mobbing og erting:

... erting er bare sånn, morsomt, og skjer nesten aldri, mens mobbing er litt mer seriøst og det skjer hele tiden og, det kan være fysisk mobbing, og det kan være mobbing på nett, og det er liksom, du har det ikke bra, og du, du kjenner på deg når du blir mobbet at det, dette er ikke greit liksom.

Myklebust (2015) og Olweus (Roland, 2014) definerer mobbing som uvennlige eller aggressive handlinger med intensjon om å skade andre. Wendelborg (2014) og Olweus og Roland (1983) definerer mobbing som gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra en eller flere rettet mot en elev. Skotheim og Vågsland skriver at jentemobbing ofte blir forvekslet med erting og konflikt. Forskjellen på erting og mobbing ligger i motivet bak, og hvem som kommer med utsagnet (2008).

Ut ifra svarene til informantene, kan det se ut som om de har god kunnskap om hva mobbing er, men at de har ulike erfaringer med mobbing. Man kan også forstå svarene til informantene slik at mobbing er et tema som det blir snakket om, men med ulik dybde. Informant 3 viser at hun har forståelse av at det er en forskjell mellom erting og mobbing, og at hun tenker på mobbing som jentemobbing og drama. Dette kan tyde på at hun har erfaringer på et annet nivå enn de andre informantene.

Videre ble informantene spurt om de hadde noen tanker om hvor og når mobbing foregår. Her svarte alle fire at mobbing foregår der folk samles, slik som blant annet på skolen og fritidsaktiviteter. Informant 3 la også til at mobbing kan skje over alt, hele tiden, som for eksempel på vei til og fra skolen, hjemme, og når man er ute om kvelden. Roland viser til Olweus og Sullivan som skriver at mobbing skjer i garderober, korridorer og i skolegårder (2014).

Slik vi forstår informantene og teorien, skjer mobbing over alt, hele tiden, uavhengig av om det er voksne eller andre tilstede. Mobbing har ingen grenser. Dette kan bety at skolen må rette fokus mot skolekulturen, og gjøre elevene bedre kjent med hva mobbing er, og at det ikke er akseptabelt. Kanskje må skolen også vurdere å ha vakter i garderober og korridorer, slik at man reduserer muligheten for å kunne mobbe. Videre kan det bety at elevene må bli bevisst på hva som *kan* være mobbing, slik at de vet når de bør gripe inn eller si ifra til en voksen. Det kan også bety at læreren trenger kunnskap om de mobbemetodene som blir brukt, for eksempel at det smilende blikket de observerer i friminuttet kanskje ikke var ment som et hyggelig smil.

På spørsmål om det er forskjell på jente- og guttemobbing, svarte samtlige av informantene at det er en tydelig forskjell. Informant 1 mente at det kunne være en forskjell, men trodde også at det er mye mer fokus på jentemobbing enn guttemobbing, eller generelt mer fokus på det meste som har med jenter å gjøre. Informant 2 hadde en oppfatning av at jenter er flinkere til å mobbe, og forklarte det med at jenter har et bedre kroppsspråk enn gutter: “vi har, jeg tror vi har bedre kroppsspråk enn guttene, at vi kan vise fram mer med kroppen vår, at *det/ deg liker jeg ikke*”. Informant 3 fortalte, ut fra egne erfaringer, at jentemobbing går mer på selvtilliten til jenter: “jentene, da er det veldig mye sånn, sier stygge ting, og liksom, både på nett og på, i person, og gir stygge blikk, og uttrykker mer sånt da”. Informanten uttrykte også at det kan være slik hos gutter, men egne erfaringer peker mot at guttemobbing er mer fysisk. “Gutter kan slå hverandre, og så er de ferdig med det. De snakker lite om følelser”. Informant 4 la til at hun mente at gutter ordner opp raskere enn jenter. På oppfølgingsspørsmål fra intervjuer om hva informantene tenkte om jenter, svarte informantene at jenter føler seg veldig lett truffet, i motsetning til gutter.

Roland trekker frem at fysisk og høylytt mobbing er mest vanlig hos gutter. Den viser seg i form av slag, spark, dytting og nedsettende kommentarer. Han peker også på at fysisk mobbing er et tabubelagt tema for jenter, noe som kan være grunnen til at jenter og gutter mobber ulikt (Skotheim og Vågsland, 2008). Skotheim og Vågsland skriver at jenters mobbemetode er preget av stygge blikk, rykter, manipulering og utfrysning (2008). Ut i fra informasjonen fra informantene, og at man finner de samme oppfatningene i teorien, forstår vi at det er en forskjell på hvordan jenter og gutter mobber. Som det kommer frem i forskningsprosjektet, mobber gutter fysisk ved å for eksempel slå, mens jenter mobber ved å for eksempel sende blikk og utestenge. Dette kan få betydning for læreren, ved at den trenger kunnskap om de metodene som både jenter og gutter bruker, samt kunnskap om ulike strategier for å oppdage og håndtere de mobbesituasjonene som kan oppstå på skolen. Dette fører også til at læreren må være bevisst på at det er en forskjell mellom hvordan jenter og gutter mobber, men også at mobbing kan foregå omvendt - at jenter er fysiske, og at gutter utestenger.

Som et siste spørsmål om mobbing generelt, ble informantene spurt om hva de tenkte at mobbing kan gjøre med læringsmiljøet. Informant 1 svarte at hun ikke hadde tenkt så mye over det, men at læringsmiljøet kanskje ikke ble så sterkt som det kunne vært. Informant 2 mente at læringsmiljøet kunne oppleves som utestengende, mens informant 3 var veldig klar på at læringsmiljøet ville bli “utrolig mye dårligere”. “Alle får det mer dritt på skolen, og det er ikke noe morsomt å komme på skolen og bare tenke at nå begynner det igjen”. Informant 4 trakk frem at læringsmiljøet ville bli

utrygt, og at elevene ikke ville føle at de kunne snakke fritt. Roland skriver at et godt læringsmiljø vil være forebyggende mot mobbing, og Salmivalli trekker frem at man må bevisstgjøre jenter på hvor skadelig mobbing er (Skotheim og Vågsland, 2008). Det kan bety at læreren må jobbe proaktivt for å forebygge at mobbing skjer, for eksempel ved å bygge opp et godt miljø og en god relasjon med og mellom elevene i klassen, der man retter fokus mot de positive sidene til elevene. Læreren kan også jobbe proaktivt ved å involvere hjemmet i arbeidet med å forebygge mobbing, ved at de jevnlig snakker med barna sine om mobbing. I tillegg kan lærerens evne til å være en leder for klassen påvirke læringsmiljøet gjennom hva den tillater og ikke tillater av oppførsel, samt hvordan klassereglene blir fulgt. En viktig del av jobben til læreren kan bli å snakke med elevene om hvordan mobbing kan påvirke læringsmiljøet.

4.2 Jentemobbing

På spørsmål om hva informantene tenkte på da de hørte ordet "jentemobbing", svarte samtlige av dem at de tenkte på blikk, baksnakking, dømming, og metoder som går utover det psykiske hos offeret. Informantene ble stilt et oppfølgingsspørsmål om jenter mobber skjult eller slik at andre kan se det, der samtlige svarte at jenter mobber skjult. Informant 1 og 3 mente også at det kan være begge deler - både skjult og synlig. Informant 3 la til at jenter mobber skjult for å holde seg populær. Ved å holde mobbingen skjult mente informant 4 at mobberen kan gi offeret blikk, og at et blikk ofte forteller mer enn ord og handling. Også Simmons (2002) og Skotheim og Vågsland (2008) forklarer jentemobbing som skjult ved bruk av blant annet utestenging, blikk og baksnakking. Simmons viser til "nonverbal gesturing", "ganging up" og "nice-in-private-but-mean-in-public" (2002, s. 262). Hun forklarer den skjulte mobbingen med at det har vært lite rom for fysisk mobbing blant jenter i vår kultur (2002). Myklebust trekker frem at jenter mobber skjult, fordi de vil fremstå som pliktoppfyllende og snille for utenforstående (2015).

Når både informantene og teorien trekker frem blikk, baksnakking og utestenging som mobbemetoder hos jenter, kan det bety at dette er metoder lærere bør være ekstra oppmerksomme på. Kanskje bør læreren kaste et ekstra blikk ut over klasserommet når elevene skal jobbe selvstendig for å se etter blikk, eller gå en ekstra runde rundt i klasserommet i matpausen for å lytte etter baksnakking og kommentarer. Det kan også bety at lærere må rette oppmerksomheten sin mot elevrelasjonene i klassen – hvem henger sammen i timene, hvem er sammen i friminuttene og hvem er sammen på fritiden. Ved å ha litt oversikt over hvem som «vanligvis» er sammen, kan læreren kanskje raskere plukke opp at noe ikke er som det skal, visst noen som ikke vanligvis henger sammen plutselig blir observert sammen med jevne mellomrom.

Når det kommer til kroppsspråket til jenter, ga informantene uttrykk for at man kan se på en jente om hun ikke forteller sannheten om mobbing, for eksempel dersom en lærer eller medelev spør om hun mobber. Informant 2 mente at den som mobber blir "tøff i trynet" eller overlegen når den får spørsmål om den mobber eller er med på å mobbe. Informant 3 mente at man etter flere år i samme klasse, kjenner medelevene sine så godt at man ser når noen lyver. På spørsmål om hvordan man kan se at en jente lyver om mobbing, svarte informant 3 at man merker at de går i forsvarsposisjon, og at de svarer på spørsmålene som om det er en selvfølge at de ikke mobber. Informanten sa også at man kan høre det på stemmen deres, fordi de blir stresset. I tillegg sender de blikk til hverandre eller ut i luften. Skotheim og Vågsland skriver at jenter viser et mobbende kroppsspråk der blikk som "dreper" er spesielt tydelig (2008). Dette kan oppfattes som at kroppsspråket er avgjørende for jenters mobbemetoder, og at det kan være vanskelig å lese ut av en situasjon hvordan kroppsspråket er tenkt eller hva et blikk betyr. Det kan bety at lærere trenger kjennskap til hvilke kroppsspråk jenter bruker, og hvordan de bruker det, for å avdekke mobbing. Man kan også forstå det som at lærere til en viss grad bør analysere oppførselen til jenter som de mistenker at mobber. Det kan være å se stemmebruk i sammenheng med oppførsel og blikk i løpet av en dag. At kroppsspråket til jenter fungerer som en så viktig del av mobbemetoden kan også bety at jenter trenger å bli bevisste på hvordan de uttrykker seg og hvordan kroppsspråket deres kan påvirke og bli oppfattet av andre.

Videre ble informantene spurt om hvorfor de tror at jenter mobber. Informant 2, 3 og 4 forklarte mobbing i sammenheng med dårlig selvtillit og behov for å få oppmerksomhet blant medelever. Informant 3 mente også at den som mobber kanskje synes det er morsomt og ikke tar det like seriøst som den som blir mobbet, eller ikke ser på det som mobbing i det hele tatt. At den som mobber er usikker på seg selv, blir også trukket frem av informantene som en grunn til å mobbe. Salmivalli skriver at jenter mobber for å heve sin egen status, eller bli beundret i vennegruppen (Skotheim og Vågsland, 2008). Besag grunngir mobbing med at jenter har behov for å "være med" og få bekreftelse av andre (Skotheim og Vågsland, 2008). Dette kan man forstå som at det er en sammenheng mellom hvorfor noen mobber, og hvordan de har det med seg selv. Mobbing kan være et skalkeskjul for å dekke over andre problemer. Det kan også bli forstått som en forsvarsmekanisme for å ikke miste venner eller statusen sin. Dersom det er slik at jenter lar sine personlige utfordringer gå ut over andre gjennom mobbing, kan det kanskje tyde på at de trenger noen å snakke med, noen som tar seg tid til å sette seg ned og lytte til utfordringene og problemene deres. Her kan man se på relasjonen mellom lærer og elev som viktig og avgjørende for at elevene skal tørre å snakke med læreren når de har det vanskelig.

Knyttet til spørsmålet om hvorfor jenter mobber, spurte vi om *hvorfor jenter blir mobbet* og *hvilken type jenter* som blir mobbet. Informant 1 og 2 sier at én grunn til at jenter blir mobbet kan være press. I dag er det press på hvordan man skal se ut, kle seg, være og gå, og tilslutt klarer man ikke å oppfylle alle kravene. Informant 1 legger til at:

Fordi, man er så forskjellig. Hvert fall slik jeg ser det i dag, så er samfunnet blitt litt sånn «være deg selv, men ikke sånn». Du får hele tiden beskjed om å være deg selv, så er du bra nok, og så er du deg selv og så er du ikke bra nok.

Videre sier informant 1 at det er press og forventninger på alle kanter, og når man ikke klarer å leve opp til dette, så er det alltid noen som kommenterer og pirker på det. Informant 3 og 4 nevnte at det å være annerledes, og å tørre å si meningene sine selv om andre er uenige, kan være en utslagsgivende faktor. Her ble det også nevnt at hvor mye man eier, hvor mye penger man har, og hvordan familien er – altså status – kan være en grunn til at jenter blir mobbet.

Det norske instituttet Ipsos MMI, som driver med markeds- og medieanalyser, gjennomførte en undersøkelse blant nordmenn om temaet mobbing for avisen Dagbladet (Ytreberg, 2014). Undersøkelsen ble gjennomført blant et representativt utvalg av kvinner og menn i alderen 18-67 år. Der mente seks av ti nordmenn at mobbeofre er «annerledes» (Landsend, 2012). I artikkelen ble mobbeekspert Kristin Oudmayer intervjuet, der hun tilbakeviste denne påstanden. Til Dagbladet sa hun at tanken om at man blir mobbet fordi man er annerledes er en myte. «Dessverre er dette en forestilling som sitter godt plantet i mange både barn og voksne» (Landsend, 2012). Videre presiserte hun at det også bare er en myte at overvektige, de som kler seg annerledes enn andre, eller de som er penere eller mindre pene enn andre, blir mobbet. Artikkelen til Dagbladet viste også til at elever som presterer under gjennomsnittet på skolen er utsatt for å bli mobbet, i tillegg til elever som oppfattes som lite populære (Landsend, 2012). Lege Ole Rikard Haavet, som har forsket på virkninger av mobbing og vold, skriver at det ikke er noen kjennetegn på hvem som blir mobbet. Alle kan være et potensielt mobbeoffer (Vinsrygg, 2007).

Det er dermed ulike meninger om hvilken type jenter som blir mobbet. Informantene peker på at det er de som skiller seg ut eller som ikke oppfyller de “kravene” som samfunnet forventer, og er dermed av samme oppfatning som de som ble spurt i undersøkelsen til Dagbladet. Oudmayer og Haavet mener derimot at alle kan bli offer for mobbing. At informantene og Oudmayer og Haavet har ulike oppfatninger, kan bety at hvem som blir mobbet kan være et sammensatt bilde, og ikke nødvendigvis ha noen god forklaring. Dermed kan ikke læreren bare være observant på de jentene som skiller seg

ut, den må holde øye med alle jentene i klassen, fordi alle kan være et potensielt mobbeoffer. Det kan også bety at et godt hjem-skole-samarbeid er viktig. I en hektisk skolehverdag kan det være vanskelig for en lærer å se atferdsforandringer hos jenter som blir mobbet (FUG, ukjent årstall), mens dette kan være noe foreldrene merker godt hjemme. Dermed kan kommunikasjon mellom hjem-skole være avgjørende for å oppdage mobbing. Her kan man også trekke inn viktigheten med at lærere jevnlig tar seg tid til å samtale med jentene i klassen for å høre om hvordan de har det. På den måten kan læreren til en viss grad holde følge med små og store endringer i livene deres, og kan merke om det har skjedd endringer fra en samtale til den neste. Dette kan videre sees i sammenheng med for eksempel atferdsendringer både på skolen og hjemme og fallende karakterer, og kan slik være et tegn på at noe er galt.

4.3 Tiltak mot jentemobbing

På spørsmål om hva læreren kan gjøre for å forebygge mobbing, svarte informantene at læreren har en vanskelig jobb. Informant 4 mente at læreren må ta tak i mobbing med en gang - ikke vente og se om det går seg til, eller om det går over. Dersom en elev kommer til læreren og sier at den føler seg mobbet, må læreren straks sette i gang tiltak ved å undersøke saken nærmere, observere de involverte, og ta saken på alvor. Informant 2 mente at læreren må unngå å favorisere elevene, fordi dette kan være en medvirkende faktor til mobbing. Dersom klassen merker at en elev blir favorisert, kan denne eleven bli offer for mobbing. Informant 3 foreslo at læreren burde ha mange åpne samtaler med klassen om mobbing, der alle elevene får komme med sin side av saken uten at læreren eller medelever avbryter. Slik kan man også få ryddet opp i eventuelle misforståelser. Informanten mente også at det vil hjelpe å lage ulike arbeidsgrupper i undervisningen for å unngå at elevene alltid havner i de samme gruppene, men blir sosialisert med alle i klassen. Informant 3 mente at mobberne aldri vil slutte, og at lærerne må jobbe med dette konstant. Hun følte at lærerne ikke har opplevd mobbing selv eller har barn som har opplevd mobbing, og at de dermed ikke forstår hvordan de skal ta tak i det.

Myklebust (2015) og Roland skriver at jentemobbing ikke er enkelt å avdekke fordi den foregår skjult. Roland påpeker at det kan være vanskeligere å forebygge og løse mobbesaker som kun involverer jenter. Han mener derfor at mange lærere trenger mer kunnskap om jentemobbing og tiltak mot denne typen mobbing. Roland viser også til hvor viktig det er med samarbeid mellom forebygging av mobbing og tiltak mot mobbing (Skotheim og Vågsland, 2008). Myklebust trekker frem tiltak der kontaktlærer gjennomfører samtaler med jentene i klassen for å bekrefte eller avkrefte en mistanke

om mobbing. Individuelle samtaler kan gi læreren flere pekepinner på hvordan situasjonen i klassen er, hvordan jentene ser på klassemiljøet og hvordan den enkelte opplever sin egen situasjon (2015).

Knyttet til informantenes opplevelse av at læreren har en vanskelig jobb når det gjelder forebygging av mobbing, la informant 3 til at hun ikke føler at lærerne har nok kunnskap til å håndtere mobbesituasjoner. Mobbingen vil ikke ta slutt bare fordi læreren sier "slutt med det". Roland og Salmivalli viser til viktigheten av å gjøre jenter bevisst på det rasjonelle spillet, og hvor skadelig mobbing er (Skotheim og Vågslund, 2008). Salmivalli retter også fokus mot å ta tak i hele gruppedynamikken for å få slutt på den usynlige mobbingen. Det inkluderer de som mobber, «forsterkerne» og de jentene som forsvarer mobbeofrene - de må tørre å stå opp når det gjelder som mest (Stangeland, 2006).

Informantenes svar, sammen med teorien, kan bety at lærere og jenter har behov for mer kunnskap om mobbing, kanskje spesielt jentemobbing, og hvordan de kan håndtere det. Det kan virke som om lærere trenger mer informasjon om hvordan jenter mobber, og tips til hvordan de skal gå fram når de mistenker at noen blir mobbet. Når mobbing foregår skjult, har man ikke noen håndfaste bevis på at det skjer, og man kan heller ikke antyde om et smil har en skjult agenda. Dermed må kanskje læreren tørre å stole på seg selv og det den har sett eller har mistanker om. Den må tørre å ta tak i situasjonen med en gang, og kanskje bryte noen barrierer når det gjelder å konfrontere elevene. Da både teorien og informantene nevner viktigheten av å gripe inn, kan det være grunn til å stille spørsmål ved om noen lærere i dag vegrer seg mot å gripe inn, eller ikke griper inn i det hele tatt.

4.4 Erfaringer

Det siste spørsmålet i intervjuguiden handlet om hvor informanten har lært det de fortalte om mobbing. Informant 1, 2 og 3 kunne fortelle at kunnskapen kom fra egne erfaringer, enten gjennom å ha blitt mobbet selv, eller at noen i nær familie har opplevd det. Informant 1 sa også at hun har lært noe gjennom internett og film, mens informant 4 fortalte at hun har lært det på skolen der de har snakket om det og opplevd det i klassen. Som Elevundersøkelsen fra 2017-2018 viser, ble 6,6%, det vil si 29.000 elever fra 5.trinn til videregående skole, mobbet flere ganger i måneden (Hagen, 2018). Dermed er det ikke usannsynlig at noen av informantene i dette forskningsprosjektet har personlig erfaring med mobbing.

5.0 Oppsummering og avslutning

Gjennom dette forskningsprosjektet har vi undersøkt hva jenter i 9.klasse vet om jentemobbing, og hvilke tiltak de mener at lærere kan gjøre for å forebygge mobbing. Vi ønsket å få mer kunnskap om jentemobbing, og hvordan den utspiller seg i skolen. Videre ville vi få et innblikk i hvordan jenter selv ønsker og tenker at lærere skal håndtere jentemobbing. Informantene hadde i stor grad samme oppfatning, men vi opplevde at noen hadde mer kunnskap enn andre om temaet. Vi vil videre se tilbake på problemstillingen vår for å belyse de mest sentrale funnene i forskningen.

Et gjennomgående trekk i all litteratur vi har brukt om jentemobbing i dette forskningsprosjektet er at jenter som mobber ofte er populære, pliktoppfyllende og snille hjemme. Dette gjør at lærere og voksne har vanskelig for å tro at disse jentene kan plage andre, selv om det blir lagt frem konkrete eksempler.

Et interessant funn i forskningen vår er at samtlige av informantene mente at det var en tydelig forskjell på hvordan jenter og gutter mobber. Det ble blant annet nevnt at det er mer fokus på jenter generelt, for eksempel gjennom press, status og skoleprestasjoner, enn det er på gutter. Det kom frem at informantene mente at jenter har et bedre kroppsspråk enn gutter, og at dette har mye å si for hvordan jenter mobber. Informantene mente at gutter mobber mer fysisk, for eksempel ved å slåss. Teorien nevner at fysisk og høylytt mobbing ofte forekommer hos gutter, mens jenter mobber gjennom stygge blikk, rykter, manipulering og utfrysning.

Et annet interessant funn i forskningen vår er at jentemobbing i stor grad foregår skjult. Dette kommer frem av både teorien og informantenes svar i intervjuene. Informantene trakk frem at jentemobbing handler om blikk, dømming og baksnakking, noe også teorien tar opp som sentrale punkt i jentemobbing. I tillegg til hva jentemobbing handler om, trakk informantene frem væremåten til jenter som mobber. De mente at jenter mobber for å øke statusen sin, fordi de er usikre på seg selv.

Videre ser vi det som viktig å trekke frem informantenes tanker om hvem som blir mobbet. Én informant påpeker at dagens press og forventninger på de unge gjør at mobberne alltid finner noe å kommentere og pirke på. En annen informant nevner at det å være annerledes kan være en grunn til at noen blir mobbet. En artikkel i Dagbladet viser at seks av ti nordmenn også har en oppfatning av at mobbeofre er "annerledes". Denne forestillingen blir tilbakevist av flere forskere som sier at det ikke er noen kjennetegn på hvem som blir mobbet - det er tilfeldig og kan ramme alle. Det kan med andre

ord se ut som om mobbeofrene blir tilfeldig utvalgt, og at det derfor ikke er noen fasit på hvem som blir mobbet. Likevel ser det ut til at informantene og nordmenn flest ser etter "feil" og "mangler" hos den som blir utsatt for mobbing, nettopp for å kunne forklare hvem som blir mobbet.

Det siste funnet vi ser på som hensiktsmessig å løfte frem er de tiltakene som informantene mener at lærere kan gjøre for å forebygge jentemobbing i skolen. Én av informantene peker på lærerens evne til å gripe inn med en gang og ta elevene på alvor, for mobbing går ikke over av seg selv. En annen informant trekker frem at læreren bør gjennomføre samtaler med hele klassen og elevene hver for seg for å oppklare eventuelle uenigheter, og skaffe seg et innblikk i hver elev sin skolehverdag. Dette kan kanskje tyde på at det er for lite kunnskap hos lærere om hvordan håndtere jentemobbing, og at en samtale med hver elev om hvordan de har det, kan være et forebyggende tiltak.

I forskningsprosjektet vårt ser vi at det informantene forteller, finner man også i litteraturen om jentemobbing. Forskningen peker mot at kroppsspråket er avgjørende for jenters mobbemetoder, og for en utenforstående kan det være vanskelig å lese ut av situasjonen hvordan kroppsspråket er tenkt eller hva et blikk betyr. Dette kan igjen bety at det er behov for mer kunnskap blant lærere om hvilke kroppsspråk jenter bruker, og hvordan de bruker det. Det kan også tyde på at jenter trenger informasjon om hvordan de uttrykker seg og hvordan kroppsspråket deres kan påvirke andre. Vi oppfatter dette som at en del av jobben til lærere bør være å snakke med jenter om hva som kan være mobbing, hvordan det påvirker andre, og hva det kan føre til.

Etter å ha gjennomført intervju med de fire informantene, samt gått gjennom teori om jentemobbing, oppfatter vi det som om at lite kunnskap om jentemobbing kan være en viktig kilde til hvorfor det er vanskelig å gjøre noe med jentemobbing. Det kan se ut til at både jenter og lærere kan trenge å bli mer bevisste på hva jentemobbing er, hvordan det utarter seg og hvordan man kan håndtere det. Resultatet av forskningen vår, sett i sammenheng med våre egne erfaringer, kan vise at lærere og jenter må ha lavere terskel for å bryte inn i situasjoner og si ifra når det oppstår jentemobbing.

Dersom vi skulle gjennomført forskningsprosjektet på nytt, ville vi byttet ut noen av spørsmålene i intervjuguiden med spørsmål som inviterte til en bredere forståelse av jentemobbing. Videre ville vi også intervjuet lærere, for å få både jenters og læreres syn på jentemobbing. Det faktum at vi hadde kjennskap til noen av informantene på forhånd, kan ha påvirket svarene de ga oss, og dermed gi utslag på resultatet vi fikk. Informantene ønsket kanskje å sette seg selv i et bedre lys ovenfor oss som forskere, nettopp for å vise at de er pliktoppfyllende, snille og greie. Vi ville derfor brukt skoler

som vi ikke har noen tilknytning til. Det kan også stilles spørsmål ved om det var mest hensiktsmessig å bruke et semistrukturert intervju. Kanskje hadde et strukturert intervju med helt fast intervjuguide vært bedre, eller et ustrukturert intervju uten noe form for intervjuguide. Det kan også tenkes at informantene hadde svart annerledes dersom det bare var én av oss som gjennomførte intervjuet.

Vi må være forsiktige med å trekke konklusjoner ut fra resultatene vi fikk, da det ikke er mulig å generalisere funnene ut ifra erfaringene til de fire informantene. Likevel kan det gi en antydning om at skolen må jobbe mer med jentemobbing og hva det er, både blant lærere og jenter selv. Mer kunnskap kan kanskje være en måte å forebygge jentemobbing på.

“Det er like viktig å hindre at noen kommer inn fra friminuttet med skrubbsår på sjela som et hovent øye” (Skotheim og Vågsland, 2008, s. 6).

6.0 Referanseliste

6.1 Teori

Barneombudet. (Ukjent årstall). *Hva er mobbing?* Hentet fra: <http://barneombudet.no/dine-rettigheter/mobbing/hva-er-mobbing/>

Bergkastet, I., Dahl, L. & Hansen, K. A. (2012). *Elevenes læringsmiljø - lærerens muligheter*. Oslo: Universitetsforlaget

FUG. (Ukjent årstall). *Når barnet ditt blir mobbet*. Hentet fra: <http://www.fug.no/naar-barnet-ditt-blir-mobbet.145988.no.html>

Hagen, A. (2018, 22. januar). *Flere elever blir mobbet i norsk skole nå enn før*. TV 2. Hentet fra: <http://www.tv2.no/nyheter/9628105/>

Landsend, M. (2012). *Seks av ti nordmenn mener mobbeofre er "annerledes"*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/tema/seks-av-ti-nordmenn-mener-mobbeofre-er-annerledes/63112150>

Myklebust, K. (2015). *Skjult mobbing i skolen. Jenter og de viktige relasjonene*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Nordahl, T. (2014). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget

Nærbø, J. (2011). *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 01/ 2011 (Volum 8) - Hentet fra: <https://www.idunn.no/tph/2011/01/art11>

Ogden, T. (2015). *Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS

Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (opplæringslova) m.v. av 17 juli 1998 nr. 61. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Risdal, S., O. (2006). Et språk til den tause mobbingen – jenters mobbekultur i nyere ungdomslitteratur. I Kaldestad, P., O. & Vold, K., B (Red.), *Litteratur for barn og unge* (s. 55-68). Oslo: Det Norske Samlaget.

Roland, E. (2014). *Mobbings psykologi: Hva kan skolen gjøre?* (2. utg. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.

Simmons, R. (2002). *Odd girl out: the hidden culture of aggression in girls*. New York: Harcourt.

Skotheim, L. & Vågsland, A., H. (2008). *Bitching. En bok om jenter og mobbing*. Valdres: Imprintforlaget AS.

Stangeland, S. (2006). *Jenters usynlige mobbing*. Hentet fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-mobbing-psykologi-sosiale-relasjoner/2008/02/jenters-usynlige-mobbing>

Utdanningsdirektoratet. (2011). *Arbeid mot mobbing. Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen*. Hentet fra: https://www.udir.no/Upload/Laringsmiljo/5/Arbeid_mot_mobbing_veileder_bm.pdf

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Hva er mobbing?* Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/mobbing/hva-er-mobbing/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Veilederen Spesialundervisning*. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/Tilpasset-opplaring/1.3/>

Vinsrygg, G. (2007). *Mobbing av barn og unge*. Hentet fra: <http://www.sinneshelse.no/artikler/mobbing.htm>

Wendelborg, C. (2014). *Mobbing, krenkelser og arbeidsro i skolen*. Hentet fra: <https://www.udir.no/contentassets/a6f6bb047b8a4488a9d06541ce8a71f4/mobbing-krenkelser-og-arbeidsro-i-skolen.pdf>

Wendelborg, C. (2018), *Mobbing og arbeidsro i skolen. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2017/2018*. Hentet fra: https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2018/mobbing-og-arbeidsro-i-skolen-2017_18.pdf

Ytreberg, E. (2014). *Medievitenskap*. Hentet fra <https://snl.no/medievitenskap>

6.2 Metode

Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene, 1.utgave*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Larsen, A.,K. (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2.utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.

Lund, T. (1996). *Metoder i kausal samfunnsforskning: En kortfattet og enkel innføring* (Universitetsforlagets metodebibliotek). Oslo: Universitetsforlag

Malt, U. (2015). *Kvalitativ*. Hentet fra: <https://snl.no/kvalitativ>

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide (vedlegg 1)

1. Når vi sier ordet «mobbing», hva tenker du på da?
2. Hvorfor skjer mobbing, tror du?
3. Når og hvor skjer mobbing, tror du?
4. Hvordan foregår mobbing på skolen? Ikke akkurat på denne skolen – men generelt.
5. Er det forskjell på jente- og guttemobbing?
6. Når vi sier ordet «jentemobbing», hva tenker du på da?
7. Kan man se på kroppsspråket til en jente om hun forteller sannheten om mobbing?
8. Hva kan være grunnen til at jenter blir mobbet?
9. Hvilken type jenter er det som blir mobbet?
10. Hva kan være grunnen til at jenter mobber eller medvirker til mobbing?
11. Hvilken type jenter er det som mobber?
12. Hva kan lærere gjøre for å forebygge jentemobbing i skolen?
13. Hvorfor/ hvordan vet du dette om mobbing og jentemobbing?

7.2 Vedlegg 2: Samtykkeskjema for elever

Samtykkeskjema for elever (vedlegg 2)

Bakgrunn og formål

Vi er to jenter fra Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal, som studerer grunnskolelærer 5-10. Denne våren skal vi skrive bachelor om temaet mobbing blant jenter, og ønsker å finne ut hva jenter vet om jentemobbing, og hva lærere kan gjøre for å forebygge dette. Intervjuene blir gjort som en del av datainnsamlingen til bacheloroppgaven.

I undersøkelsen har vi valgt intervjuobjektene ut ifra geografisk nærhet og klassetrinn. Vi ønsker å intervjuere jenter i 9.klasse, da de er reflekterte og trolig har gjort seg opp noen tanker om temaet.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studie innebærer et intervju på ca. 30 minutt med studenter fra høgskolen om temaet mobbing blant jenter. Intervjuet vil bli tatt opp som lydfil og det vil bli gjort noen notater underveis, men verken lydfil eller notat vil inneholde personopplysninger som kan gjøre at eleven gjenkjennes. Alle svarene vil være anonyme, og det er bare elevens tanker og meninger rundt temaet som vil komme fram i bacheloroppgaven.

Dersom foresatte samtykker til at eleven kan delta i studien, kan de be om å få se intervjuguiden før intervjuet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Dersom personopplysninger kommer med i opptaket av intervjuet, vil det kun være studentene og veileder som har tilgang til disse. Deltakerne vil ikke kunne bli gjenkjent i bacheloroppgaven, og all informasjon vil bli slettet etter 15.mai 2018.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil all informasjon fra deg bli slettet.

Har du spørsmål til studiet, ta kontakt med Synnøve Verlo (141593@stud.hvl.no) og Silje Sverdrup (141150@stud.hvl.no).

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av elev og foresatte, dato)